

5. Соціальна психологія : навч. посіб. / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна та ін. ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.

6. Холодницька А. В. Оптимізація соціально-психологічного клімату в колективі в сучасних умовах. Регулювання соціально-трудова відносин: сучасний стан та перспективи розвитку : колективна монографія / під заг. ред. І. І. Кичко. Ніжин : ФОП Лук'яненко В. В. ТПК «Орхідея», 2017. С. 94–105. URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/16453>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-69>

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Бакай О. Ю.

*аспірантка кафедри соціальної роботи
Донбаський державний педагогічний університет
м. Дніпро, Україна*

Соціалізація особистості є невід'ємним процесом для нашого світу. Завдяки правильній соціалізації людина пізнає себе як індивіда, який входить в соціум – пізнає себе в цьому соціумі.

Соціалізацію особистості досліджують багато зарубіжних та українських вчених: О. Безпалько, П. Бергер, Р. Зозуляк-Случник, В. Коваленко, Т. Лукман. Про освіту, культуру, мистецтво як способи соціалізації писали О. Алексєєва, О. Вознесенська, М. Максимов, О. Овдієнко. Художня література як один з факторів впливу на соціалізацію особистості показана в працях Н. Приймає, С. Рашидової, Т. Урись. Але все ж таки дана тем потребує більш ґрунтового дослідження й вивчення.

В. Москаленко в своїй монографії зазначає, що соціалізація особистості не має окремого конкретного поняття. З часом цей термін зазнавав багато змін й такі дослідники як Д. Бернал, І. Кон, Т. Шибутані, Т. Парсонс тлумачать його по-різному, але все ж загальне поняття соціалізації зберігається. Так, дослідниця, спираючись на автора великого психологічного словника А. Ребера, констатує, що соціалізація особистості – «процес, завдяки якому індивід набуває знань, цінностей, соціальних навичок і соціальну чуттєвість, які дозволяють йому інтегруватись в суспільство і поводитись там адаптивно» [5].

Окрім, так званої, стихійної форми соціалізації, коли індивід, просто перебуваючи в конкретному середовищі, вже автоматично починає набувати певного соціального досвіду, обов'язково треба наголосити на соціалізації як процесі, який неможливий без деяких факторів, чинників, які дозволяють людині увійти й пройти цей ґрунтовний період. Як ми знаємо, існують такі групи, як: мегафактори, макрофактори, мезофактори і мікрофактори. Остання група – це та група факторів, яка має вплив на конкретну людину. До неї відноситься сім'я, друзі, однолітки, суспільні, державні, громадські організації, територіальні центри, бібліотеки. Одну з головних ролей грають освітні установи [3].

Л. Овдієнко наголошує, що в освітній діяльності найчастіше, як спосіб соціалізації, використовується таке явище, як інтеріоризація, тобто «вживлення» людини в середовище. Науковиця пропонує називати цей етап першим в процесі соціалізації [7].

Стан духовності, емоційності й культури також є одним з факторів процесу соціалізації. «Емоційна оцінка подій може формуватися не тільки на основі особистого досвіду людини, але і в результаті співпереживань, що виникають в процесі спілкування з іншими людьми, у тому числі через сприйняття творів мистецтва» – зазначає М. Максимов [4]. Емоційний зміст твору впливає на відчуття, вияв й розвиток емоційного відгуку.

Про літературу, як про чинник соціалізації індивіда, наразі досліджень небагато. Але ми знаємо, що художня література – це базовий компонент для емоційного, психічного й культурного розвитку особистості. Завдяки читанню художньої літератури людина має більш якісну пам'ять, точніше вибудовує причиново-наслідкові зв'язки, коректніше формує свою думку. Тобто література формує в людини якості більш соціалізованої та розвиненої особистості.

С. Рашидова наголошує, що саме художня література, серед інших видів мистецтва, найкраще відповідає за розвиток комунікативної функції. Також художній текст допомагає самостійно усвідомити світ, прийняти вчинки героїв книг, розуміти життєві істини, тобто самостійно пізнавати світ, навколишнє середовище та втілити самопізнання в цьому світі [9].

Австрійський вчений В. Франкл, який вивчав сенс життя, зазначав, що здатність людини відчувати радість прослідковується не тільки в процесі буденності життя, а й в читанні художньої літератури [11]. Коли людина перечитує художній твір, людська свідомість починає працювати, вона сприймає вже знайомий текст з іншої нової точки зору, починає аналізувати його, зіставляти вже прочитане з тим новим, що відчула.

Для кращої реалізації такого чинника соціалізації, як художня література, можна запропонувати не тільки читання тексту наодинці, а й організацію книжкових клубів, форумів, конференцій, книжкових

виставок або конкурсів. Видання «The Ukrainians» опублікувало інформацію про те, що в Гарварді широко використовують метод аналізу ситуацій, як систему читацьких клубів, щоб навчитися краще сприймати точку зору один одного на той же текст. Це допомагає глибше зрозуміти суть і точніше обрати максимально зважене рішення [6].

М. Мальдонадо, який викладає літературу в Північно-східному коледжі Лейкв'ю, провів так званий експеримент де додав студентський книжковий клуб для покращення рівня вивчення художніх текстів. За рік участі, за відгуками студентів, він зробив висновок, що книжковий клуб полегшив процес навчання, покращив навчання студентів, тому що така діяльність змушує мислити критично та спонукає до реального життя. А також впровадження клубу допомогло деяким студентам розкрити свої лідерські якості в дискусіях щодо прочитаного [2].

Як висновок можна сказати, що за допомогою художньої літератури людина легше починає будувати стосунки з людьми, відкривати розуміння різних думок, та просто включає індивіда в соціум, роблячи його як мінімум цікавим співбесідником. Тому соціалізація за допомогою літератури виходить чи не на перше місце за всіма показниками.

Література:

1. Berger, P.L. and Luckmann, T. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. *Doubleday & Company*, New York. 1996. 240 p.

2. Maldonado M. *Book Clubs in Developmental Reading: Building Reading Comprehension, Fostering Reading Enjoyment, and Engaging Students*. *NADE Digest*, 6 (1), Fall, 2012. P. 61–73.

3. Арабчук Я. І. Джерела і чинники формування. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2011. Вип. 44. С. 43–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2011_44_9 (дата звернення 18.11.2023)

4. Максимов М. Роль мистецтва в соціалізації особистості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*. 2014. Вип. 1. С. 49–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vknur_2014_1_15

5. Москаленко В. В. *Соціалізація особистості: монографія*. *Київ: Фенікс*. 2013. 540 с.

6. Навіщо потрібно читати книги разом із підлеглими й колегами. 2019. URL: <https://theukrainians.org/chytaty-razom-iz-kolegamy/> (дата звернення 18.11.2023)

7. Овдієнк Л. Н. Освіта як простір соціалізації особистості : монографія. *Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології*. Київ: Міленіум. 2014. 120 с.

8. Приймає Н. Розвиток і формування особистості засобами літературного виховання. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 2. С. 121–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_2_16 (дата звернення 18.11.2023)

9. Рашидова С. С. Художня література як мистецтво виховання і формування людини. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 1. С. 145–156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtr_2016_1_18 (дата звернення 18.11.2023)

10. Скорик Т. В. Соціалізація особистості засобами музичного мистецтва. *Сталий розвиток у соціальному вимірі : глобальним проблемам – локальні рішення* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., (Чернігів, 2 листоп. 2011 р.) за ред. С. М. Шкарлета, Н. А. Ємець, Л. М. Завацької, І. І. Кичко, Н. І. Кривоконь, Т. І. Сили. Чернігів : ЧДТУ, 2012. С. 28–32.

11. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. пер. з англ. Олени Замойської. 3-тє вид. *Харків : Клуб сімейн. дозвілля*. 2019. 160 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-70>

ТЕМА ДИТИНСТВА В МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ХІХ СТОЛІТТЯ

Богоєва Т. П.

аспірантка І курсу

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Татарнікова А. А.

доктор мистецтвознавства,

доцент кафедри мистецтвознавства

та загальногуманітарних дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Тематика дитинства впродовж останніх століть, перебуваючи в колі інтересів філософських, освітніх, культурологічних, психологічних сфер знань, залишається пластом недостатньо вивченим у музичній науці.